

Ensenyament en català, perquè?

Un dels símptomes de la situació lingüística anormal en què ens trobam immersos, és la freqüència amb què es formula aquesta pregunta, no sols des de terres castellanes, sinó dins Mallorca mateix, i no sols per gent vinguda de fora, sinó per molts de mallorquins d'avior. S'arriba a entendre que l'ensenyament del català sigui obligatori (encara que no manca qui el voldria opcional), però davant l'ensenyament en català sorgeix en to de sorpresa, quan no de recel o de rebuig, la pregunta: **per què?**

Hi ha moltes respostes possibles a tal pregunta, però es resumeixen en dues:

1.- Perquè volem ser un país normal.

Les comunitats lingüísticament normals viuen en la llengua pròpia del territori, i com que no és possible viure-hi si la formació dels seus individus es fa en una llengua manllevada, la llengua pròpia és també la llengua de l'escola. Això vol dir que n'és la llengua ambiental -la de la retolació, els taulers d'anuncis, la relació informal entre professors i alumnes, el tracte i la correspondència amb els pares, etc.- i també la llengua vehicular, és a dir, la que s'empra a les classes, la que aporta als alumnes els coneixements (i amb ells la terminologia) de les diferents assignatures i els serveix de base i referència per a l'aprenentatge d'altres llengües. Només així l'escola pot formar ciutadans arrelats al país, identificats amb la seva llengua i la seva cultura, capaços de realitzar-s'hi plenament i d'obrir-se a les cultures de l'ample món des del seu propi àmbit, sense complex d'inferioritat.

2.- Perquè és la casta d'ensenyament que satisfà les necessitats lingüístiques dels mallorquins.

Aquest paper de l'escola, essencial en situació normal, ho és més encara en el nostre cas: gràcies a la coexistència d'usos col·loquials i formals en la relació escolar, els nins mallorquins poden alliberar-se de la diglòssia: d'una banda, perquè adquireixen la pràctica de la llengua literària i la terminologia

científica que els seus pares només coneixen en castellà, i de l'altra perquè, emprant a l'escola mateix els dos registres, s'hi habituen amb la mateixa naturalitat que un nin de Badajoz o de Màlaga s'acostuma a passar del seu dialecte familiar al castellà estàndard. Als nins castellanoparlants, l'ús ambiental de la llengua els dona l'ocasió de familiaritzar-se amb les modalitats locals del mallorquí i de fer-se realment seva una llengua que, si només la feien servir a classe, difícilment entraria en la seva pràctica lingüística habitual (i de què serveix saber una llengua, si no la fan servir?. N'hi ha molts, en aquests moments, que l'han apresca, que són capaços de parlar-la correctament, però no l'empren mai fora de la classe de català). I també els convé emprar-la com a llengua vehicular, ja que la immersió total en la llengua de la seva terra d'adopció, que els és indispensable per obtenir-ne el domini ple, no perjudica la seva llengua personal, posat que els sistema d'ensenyament els garanteix un aprenentatge suficient.

Aquesta afirmació no és una simple hipòtesi, ni l'expressió d'un bon desig. S'ha ben comprovat (a Catalunya, on se n'ha fet un seguiment rigorós durant deu anys, però també als Països Valencians i a les Illes Balears) que tots els alumnes, catalanoparlants i castellanoparlants, aconsegueixen un nivell «normal» de castellà, tant si hi fan tot l'ensenyament com si l'estudien només com a assignatura, mentre que de català només l'assoleixen els qui l'empren com a llengua vehicular de totes o la majoria de les assignatures. No perquè el castellà sigui més fàcil (que una mica si que ho és), sinó perquè el seu predomini absolut en la relació social (cine, mitjans de comunicació, llibres, etc.) en garanteix la pràctica.

D'altra banda, el domini precoç de dues llengües, i la pràctica del pas de l'una a l'altra, faciliten enormement l'aprenentatge de les llengües estrangeres. Per a un adult monolingüe, és molt difícil aprendre un idioma estranger, i un individu educat diglòssicament no és gaire cosa més que un monolingüe: els alumnes mallorquins que reben l'ensenyament en castellà tenen quasi tanta dificultat com els castellans per aprendre qüestions de gramàtica francesa (com els pronoms en, y) que són idèntiques en

català i que ells practiquen parlant mallorquí sense tenir-ne consciència.

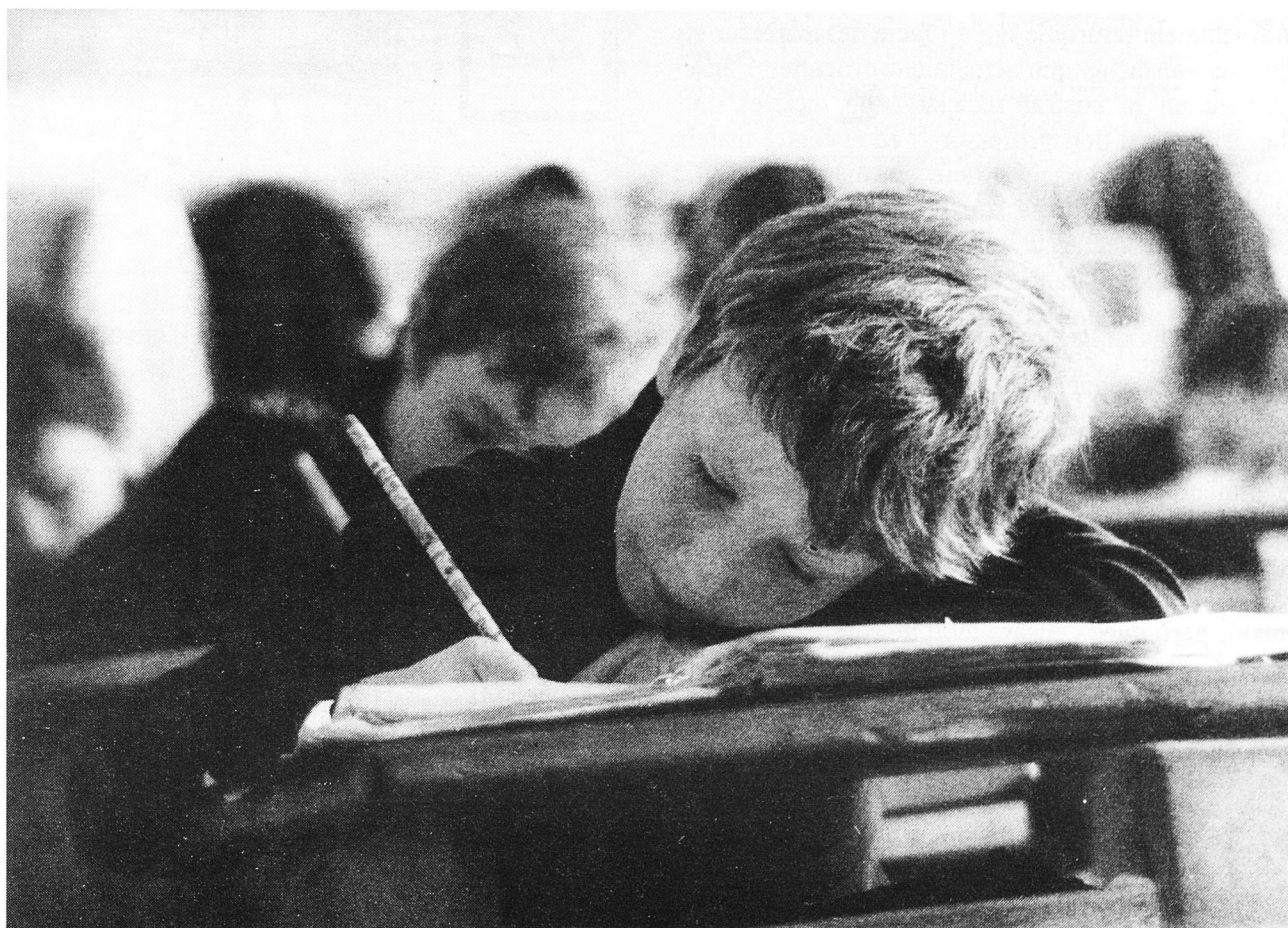
Ensenyament en català, com?

Les condicions d'absoluta precarietat en què iniciarem el procés (manca de professors preparats i de material didàctic adequat; resistència de determinats pares, mestres o alumnes; «condescendència» amb els resistents, per evitar conflictes, etc.), han fet que de vegades es posàs l'etiqueta d'**ensenyament en català** sense gaire rigor en la «denominació d'origen»: així, sovint es presenta com a ensenyament en català una pràctica híbrida, en què el professor usa el català per a les explicacions, però els llibres que fan servir els alumnes estan redactats en castellà, o viceversa; o bé els alumnes prenen en castellà les notes de les explicacions que reben en català, o hi fan els treballs de classe o les proves d'avaluacions; etc. I també hi ha centres on es fa l'ensenyament en castellà i es «permet»

(de vegades després d'una forta reivindicació) que els alumnes que s'hi entesten facin els treballs en català.

Tot això és justificable perquè la anormalitat de la situació hauria fet impossible la implantació de l'ensenyament en català sense aquestes concessions. Però hem de ser ben conscients que no són solucions vàlides i que, si es practica sense una vigilància permanent per evitar-ne els perjudicis, pot conduir a un coneixement deficient de les dues llengües per part dels alumnes.

Ensenyament «en català» vol dir fet íntegrament en llengua catalana: amb explicacions en català, llibres de text i de consulta en català, avaluacions en català i relació interpersonal de professors i alumnes en català, a classe i fora de classe. I això mateix val per a l'ensenyament en castellà. L'opció entre una llengua i l'altra, o de repartiment de matèries entre les dues llengües, ha de ser una opció «del centre», feta en funció de la situació sociolingüística i dels objectius a assolir, i ha de ser assumida per tots els seus

membres. El dret a l'ús indiscriminat de les dues llengües, per part de professors i alumnes, el reconeix la Llei de Normalització Lingüística per als nivells universitaris, en què els alumnes es consideren plenament formats lingüísticament. En els nivells inferiors, el projecte lingüístic de centre és necessari, i s'ha de complir.

Ensenyament en català, amb quins mitjans?.

En aquest capítol, el paper de l'Administració és determinant. El Govern Balear quan en tenguí les competències, i el Govern i el MEC en íntima i generosa col·laboració mentre les responsabilitats siguin compartides, han de prendre les mesures necessàries perquè la generalització de l'ensenyament en català sigui possible. Començant per suprimir la discriminació que suposa haver de sol·licitar permís per fer l'ensenyament en català i no per fer-lo en castellà, han d'establir unes disposicions per al projecte lingüístic de centre que donin a les dues llengües un tractament jeràrquic igual i facin desaparèixer els enormes obstacles que actualment dificulten l'ensenyament en la nostra: reciclatge de mestres dins l'horari normal dels professors i en el centre mateix o no gaire lluny; dotació suficient de material didàctic i de consulta per a professors i alumnes; foment de la producció de material especialment pensat per als alumnes illencs; garantia de manteniment del projecte (professors nous amb coneixements de català, professors de suport a la immersió o per a l'acollida d'alumnes castellanoparlants nouvinguts, etc.) i garantia que els alumnes podran continuar rebent l'ensenyament en català quan passin a secundària; seguiment del rendiment dels alumnes, en català i castellà i en llengua estrangera, i informació a mestres i pares sobre els seus resultats; etc...

En tot això s'està treballant ja, amb esforç i il·lusió, però queda encara molt de camí per fer. Des de la Campanya de Normalització Lingüística hi participam tant com podem. Qui s'anima a fer-nos companyia?.

Aina Moll

Coordinadora de la Campanya de
Normalització Lingüística

PER A SEGELLS DE GOMA, CÒPIES
DE PLÀNOLS I ALTRES

CENTRAL
COPISTERIA

ÉS A
CARRER DELS OMS
I NOMÉS

Nº 44,
EN EL
DEL
CARRER DELS OMS

